

מאורות המשפט

איגוד בני תורה הספרדי

לעילוי נשמת האי גברא רבה הרב נטע צבי בן הרב יצחק זצ"ל

דברים אלו נכתבו ונתלבנו במשא ומתן עם מו"ר דיני ישראל – ראש הכולל הרב יהודה דוד בלייך, הרב ליב לנדסמן, הרב מנדל סנדוביץ, הרב ירמיה בניוביץ, הרב יונה ריס, ועוד רבנים שליט"א.
ואחרי שנפטר הרב נטע, נעקר האילן מקרקע עולם הזה ונטע בגן ה', וחשבתי שאולי כדאי לפרסם את הדברים לזכרו.

תוכן העניינים

1	השאלה	5	נספחים
1	תשובה	5	גובא דאריותא
1	איות השם	5	הגייה נכונה
2	ההסתפקות	6	אודות העתקת גט מהרב נטע זצ"ל
2	והיה השם אחד ושמו אחד	8	מפת העיר והעירה
3	אזהרה	10	מפות דואר
3	רבני המקום	11	מאמרים וקישורים מומלצים
4	להלכה		

השאלה

ברביעי בשבת, שבעה ועשרים יום לירח כסלו, שנת ה' תשפ"ב,

לכבוד מו"ר הרב מיכאל זילברמן שליט"א, דיין ומנהל רשת בתי הדין לגיורים בבית דין דאמריקא,

בהיות שיתכן שיועיל לסדר גט במתא Poughkeepsie שבמדינת נוא יארק, חצי הדרך בין מנהטן ואלבני, בקשת ממנו לעיין בקביעת שמה לעניין גיטין. אודה על ההזדמנות ויהי רצון שנכוון אל האמת.

תשובה

איות השם

מקור השם ממילה בלשון תושבי הארץ הקדומים ופירושו בכל האתרים ומאמרים שראיתי: reed-covered lodge by the little water place (צריף מכוסה קנים ליד מקום המים הקטן). ועל פי רוב מבטאים אותו Puh-kip-see אבל קצת גם אומרים Pikipsee (ובשניהם ההטעמה באמצע). והנה עדיין לא נכתבו כללים באיות שמות אינדיאנים אמריקאים וסביר להשתמש

בכללים המקובלים לשמות לע"ז הרגילים. ולכן בין לאחינו האשכנזים בין לספרדים, נכתוב פאקיפסי, כמו הא' השני באלבאני. שו"ר שכן כתבו בכמה ספרים וקובצים, ואע"פ שראינו אינו ראייה, תנא דמסייע הוי.¹

ואחרי שבקשנו לשבת בשלווה בפרט הזה, פרצה מלחמתה של תורה בין זקני ישראל, שני האריות, מו"ר ראש הכולל הרב יהודה דוד בלייך והרב יהודה ליב לנדסמן שליט"א. ומחמת שהרב ליב לנדסמן כתב כמה מערכות טובות בזה, דבריהם הובאו בנספחים בסוף המאמר. ויאמר לקוצרים, ה' עמכם.

ההסתפקות

העיר מסתפק ממש ממימי הנהר האדסן² ההולך במערבה, ולספרדים מספיק לכתוב "דיתבא על נהר האדסן" וזהו, אלא שאחינו האשכנזים מעדיפים לכתוב שני סימנים כמ"ש הרמ"א. יש עוד גופי מים שאפשר לסמן, ומהם מארגן ליק (Morgan Lake), ששם הולכים לדוג, וועסער ליק (Vassar Lake) וסאנסעט ליק (Sunset Lake) שנמצאים במזרחו ובמערבו של וועסער קאלידזש, פאל קיל (Fall Kill) הנובע מהנהר האדסן, ווואפינדזשער קריק (Wappinger Creek) ההולכת יותר מששים ק"מ באזור. ונראה מהמידע באינטרנט שלפחות הולכים לדוג במארגן ליק, וועסער ליק, ווואפינדזשער קריק, אבל צריכים לברר את תדירות ההסתפקות לראות איזה מהם באמת נחשב כהסתפקות.

וכדי להקל על הסופר, כדאי לבחור רק עוד סימן אחד בהיות שאין עוד מלבדו, יש רק עיר אחת בעולם בשם פאקיפסי, ויש רק מקום אחד קטנטן במדינת ארקנסא עם אותו שם, ועם הנהר האדסן כבר זיהינו את מקומנו ולמה צריכים לכתוב עוד. שם בארקנסא המקום נמצא ח"י ק"מ מרחק מהנהר סטראבערי, היא בת כארבע מאות איש (קצת פחות מהחמשה ושבעים אלפים שבנד"ד), אינה כפר משולב אפילו, ומבטאים את השם פאנקיפסי (POW-keep-sie).³

ובאמת לא נראה שיהיה עוד מקום בשם זה לעולם ולעלמי עלמיה, כי שבט האינדיאנים האמריקאים האלו נכלה עם הזמן והכיבוש, ולכן די לכתוב נהר האדסן וגמרנו. ולע"ד די בסימן א' כמ"ש בערוך השלחן סע' לח, אלא שהייתי מבטל את דעתי לדעות הגדולים אשר בארץ, מו"ר הרב מנחם מנדל סנדרוביץ ומו"ר הרב ירמי בניוביץ, ששני הנביאים מעדיפים לכתוב שני סימנים ואפילו לכנות את שם הים של עיר היושבת על הים כדי ליצור בסימן שני (ע' במש"כ במאמר "לכרות עצי הג'ן" ובתגובותיהם שם).

והיה השם אחד ושמו אחד

בדרך כלל חיישינו לשני שוירי ומשתמשים בסימון הימים והנהרות לזהות את המקום. כאן, כמבואר, מספיק לזהות את העיר הזו עם הנהר האדסן, אבל האמת היא שיש בעיה יותר גדולה – העיר פאקיפסי (City of Poughkeepsie) שוכנת על הנהר האדסן לצד המזרח ומוקפת משלשת הרוחות האחרים על ידי עיירה עם אותו שם (Town of Poughkeepsie) שגם היא יושבת על הנהר האדסן. העיירה נוסדה לפני מאות בשנים קודם העיר, גדלה לפאר והדר וכו', ואחר כך נוסדה לידה שלוחה בתור כפר עם אותו שם, וגם הכפר גדל עד שנהיתה לעיר. וע' בהיסטוריה על חשיבותה בתאריך האמריקאי. העיירה והעיר שניהם שוכנים על הנהר, והעיירה סובבת את העיר משלשה צדים, איך שאי אפשר להבחין ביניהם עם רק הנהר כסימן. וע' היטב בתמונות שבנספחים להבין את הגיוגרפיה.

אף על פי שעל הפנים קשה להבחין שהם שני מקומות שונים, ונקראים יחד פאקיפסי בלי חילוקים ותוארים, לענינו נראה שאי אפשר לדונם כמקום אחד ועיר אחד גדולה, כי לכל אחד יש את הממשלה ונבחרה הציבור שלה, מכבי אש ומשפטרה שלה, בתי ספר שלה, וכו'. יש שלשה בתי דואר ושני קודי דואר, אבל פעילותיהם לא הוגבלו על ידי גבולי העיר והעיירה. וע' במפה לקמן. ביחד העיר והעיירה מנהלים את המתקן לייצור מים מהנהר.

עיינ בערוך השלחן בסעיף ט"ז לגבי מגרשים שבסביבת העיר נאוורדק הבלתי ידועים בשמותיהם אלא לתושביהם שאפשר שאם כתב שם נאוורדק במקום שם המגרש כשר במקום עיגון, כי כשהולכים למרחקים התושבים אומרים לאנשים שהם גרים בנאוורדק. וכפי מה ששמעתי מהרב שלמה קרעזנער שליט"א, רב קהילת שומרי ישראל בנד"ד, תושבי העיר והעיירה אינם

¹ ע' בשו"ת עמק הלכה ח"א סי' נ"ב ונ"ז וח"ב סי' ל"ח בתשובות לרב צבי נתן מאנועל, רב המקום, וכ"כ הרב עזריאל נחמיה פלאקס בשער ספרו ענף שלמה שהיה רב ואב"ד שם, ובספר עץ חדש של הרב אברהם פאללאק, הרב משה בעקריצקי בהדרום שנה ל"ז עמ' 66, ובתולדות הרב ישראל רוזנברג סגן נשיא ישיבתנו בהפרדס חוברך ל' עמ' 13 ("קהלת פאקיפסי לא היתה גדולה אבל כמעט כל היהודים שם חיו חרדים שומרי תורה ומצוה ומוקירי תורה..."), המאור שנה יא חוברת ו (קב) הרב משה נוסכובים, ושו"ר בקובץ תלפיות א (ג-ד) עמ' 547 שכתב הרב הגאון הרב יוסף אלי' הענקין במפורש שנכתב כן. אכן במשנה הלכות ח"א סי' נ"ב כתב מכתב לאביו של מו"ר הרב י.ד. בלייך שהיה רב ב"פוקיפסי" בטלו דבריו לשאר המקורות ואולי לא דק.

² <https://www.townofpoughkeepsie.com/238/Water> יש גם קידוחים אבל הם מיועדים רק לשעת חירום.

³ <https://hvmag.com/life-style/poughkeepsie-ny-vs-poughkeepsie-ar/> ע"ע ב <https://wpdh.com/reason-27-why->

<https://wpdh.com/the-other-potown-have-you-ever-visited-1/poughkeepsie-ny-is-way-better-than-poughkeepsie-ar/poughkeepsie-arkansas>

מחלקים ביניהם ביום יום, אלא בדברים רשמיים כשנצרך לחלק, אבל בדרך כלל קוראים לשניהם "פאקיפסי" סתם. וכששואלים אותם איפה הם גרים, בדרך כלל אפילו תושבי העירייה עונים פאקיפסי או אחד מהכפרים הקטנים (האי משולבים) – מה שהנקרא "האמלט" (Hamlet) או רק "מקום", שכונה כאילו – הנמצאים בתוך העירייה. ואם ילכו חוץ לעיר כעשר דקות, יענו לכולם שגרים בפאקיפסי בלי להזכיר את שם הכפר. להאמלטים האלו לא נראה שיש שום משמעות ממלת, חוץ מאזורי בתי הספר והיותם מקומות ייעודיים למפקד האוכלוסין (Census Designated Place). ולכן, נראה שכן שייך להשוות את נד"ד לעיר נווארדאק של הערוך השלחן, ובאמת שנד"ד יותר טוב, שהרי אפילו בתוך העירייה עדיין עונים שהם גרים בפאקיפסי כחצי הפעמים או יותר, ואיננו כותבים שמות השכונות בגטין.

הרב קרעזנער רק הדגיש שיש בדרום העיריה כפר האוכלוסין הנקרא וואפינדזשער פאלס (Wappinger Falls) ששם התושבים יותר גאים להדגיש את שם השכונה במקום שם העיריה והכפר נחלק לשני חצאים, חצי הצפוני הוא חלק העיריה פאקיפסי וחצי הדרומי לא. אולי כדאי שלא לסדר גיטין שם כלל כדאי שלא נכנס לבלבולים.

ולמעשה, לא נראה שאפשר לחלק בין "עיר" ו"עירייה", כי אפשר לתרגם את שניהם ל"מתא", וכמ"ש בערוך השולחן סעיף י"ז ש"ש מתא כותבין בין על עיר גדולה ובין על עיר קטנה ואפילו על כפר קטן" לפי התוס'. ובוודאי לא יועיל לכתוב "פאקיפסי הסמוכה לפאקיפסי" שהרי עדיין לא ברור באיזה מהם מדובר. ואם נסמן את מארגן ליק גם לא יועיל, אע"פ שהליק נמצא בתוך גבולי העיר, כי העירייה נמצא בתוך התחום, בהיות הליק נמצא ליד הגבול המשותף. ואולי הפתרון היחיד הוא לכתוב בעירייה לברדה ולכתוב "דיתבא על נהר וואפינדזשער קריק" כסימן שני לחלק בוודאות בין העיר והעירייה, כי וואפינדזשער קריק נמצא בגבול המזרחי של העירייה ורחוק מן העיר. ובלית ברירה גם במקרה הבלתי צפויה אם ימצא שם ספרדי טהור הרוצה לקיים את מצות בוראו לגרש את אשתו, נכתוב את אותה קביעות עם הסימן השני שלאשכנזים ורק בעירייה ולא בעיר, כי בסימן אחד של נהר האדסן לא נספיק.

ואם רצונו לסדר בבית הכנסת האורתודוקסי שומרי ישראל, המוסד נמצא ממש על הגבול לצד העיר ולא העירייה. אז תצטרך למצוא יעד חדש בצד השני של הגבול. ואולי באחד מבתי החב"ד שבעירייה. ובדיעבד נראה שבמקום עיגון בכל מקרה יהיה כשר, כמ"ש בערוך השולחן סעי' כ"ז בחסרון שם הנהר אף בשהוחזק שיש עיר אחרת ששמה כשם העיר.

כל זה נראה לע"ד, ואמש הצעתי את הדברים בפני ראש הכולל מו"ר הרב יהודה דוד בלייך שליט"א, ובעניניו אין כאן שאלה כלל, כי יש המשך בלתי נפסק מהעיר לעירייה, ובפי כל היהודים שם וחוצה לה אין חילוק משמעותי בין העיר והעירייה. חילוק התפקידים הרשמיים לא יגרע מהיותן מתא אחת גדולה. ולכן אין בעיה לכתוב רק נהר האדסן, כי באמת אין כאן אלא עיר אחת בשם פאקיפסי. אבל כדי לעיין האם היו עוד מקומות רצופים כאלו בהמשך שנקראו בשם אחד בפי היהודים בעבר. בבוקר זכיתי לשוחח עם הרב ירמי' בניוביץ לרגע קלה והוא הסכים. אחר כך זכיתי לשוחח עם הרב סנדרוביץ והוא גם הסכים לזה. שאלתי שאם כן האם יש צורך לציין את הנהר השני או כדאי להשמיט אותו לגמרי, שהרי אם יבוא מישהו ויחשיב אותן כשני מקומות נפרדות והגיטין כבר נכתבו בעיר ולא בעירייה, יהיה חשש פיסול מצד נהר שאינו שייך למקום, ולזה הרב סנדרוביץ ענה שאכן כדאי לכתוב רק נהר האדסן ולהסתפק בסימן אחד במקרה הזה.

אזהרה

ובכל זאת, מיעוט ערכי וידיעתי בעניינים אלו אינו חדשות עבורך. כבר שכנו באדמת ניכר הללו תלמידי חכמים וגם דיינים ולא נראה שביותר ממאה שנים האלו סידרו שם גיטין, ואם כן, נכנסנו לאזהרות גדולי הפוסקים שלא לסדר גיטין במקומות חדשים. שוב דברתי עם מו"ר הרב יהודה דוד בלייך שליט"א שסיפר לי על כהונת אביו שם כרב, והסביר שלמיטב ידיעתו לא היו שם גיטין מעולם. במשך כהונת אביו, כל פעם שזוג רצה להתגרש, רבנו, שכבר היה נשוי באותו זמן, היה לוקח את הזוג אצל הרב העניקין זצ"ל לסדר להם את הגט, ומשם יצר את הקשר עם הרב העניקין. אולי הרב פאללאק שהיה קודם אביו סידר גיטין. נכון שהיו שם הרבה רבנים, אבל לא כולם היו ראויים לכך ולא הרבה המשיכו את כהונתם שם לתקופה ארוכה. ועוד שעד שנות הארבעים/חמישים לא היו שם הרבה גיטין. ובכל זאת, אמר הרב בלייך, שאין צורך לכלל זה, ויותר טוב להביא את הזוג לנוא יארק במקום לקבוע מקום חדש לגיטין וליצור בעיות בנוסח הקביעות.⁴ ואני הקטן מוסיף שאם הראשונים היו מצטערים לנסוע מפקיפסי עד נוא יארק (ועד האיסט סייד בכלל!), אנן מה נאמר ומה נצטדק עם התחבורה בת ימינו, יותר מיובל משהרב בלייך היה עושה את זה.

רבני המקום

עד שהרהרתי הרהורי ונשאתי ונתתי באמונה עם רבותי, על פי הצעת הרב קרעזנער, דברתי עם כה"ר יעקב בארענשטיין, שליח חב"ד במקום יותר מ-25 שנה, והתפעלתי לשמוע שהרב נטע גרינבלט זצ"ל כבר סידר בביתו שבעירייה ובתחנת הרכבת שבעיר

⁴ וכן הסכים מו"ר הרב יונה ריס שליט"א.

יותר משה גיטין במשך השנים, ושהרב לנדסמן הציע לו איך לאיית את השם!⁵ מיד אחרי כן נמצא ע"י מהדיינים העתק א' מהגיטין הנ"ל בכת"י הרב נטע עם הקביעות הזו: הכוונה היתה לכתוב פאקיפסי מתא דיתבא על נהר האדסן. שם המקום מלא א' ורק הנהר כסימן יחיד.

להלכה

על פי הרב נטע זצ"ל כבר הוכרע והוקבע שאלתנו, ועל כן ליהודים הפרזים בערי נוא יארק ושטחי הצפון, כשהשעה צריכה ו

פאקיפסי מתא דיתבא על נהר האדסן

והדין ניתן בפאקיפסי העירה והעיירה אפילו בתכנת הרכבת. ויהי רצון שלא יצא דבר תקלה על ידינו וזכותו של האי גברא רבא די בשמיא תגן בעדנו ועל כל ישראל אחנא. אמן.

אשמח להערות ולהארות, ויהי רצון שיהיו הדברים עולים לרצון לפני כסא כבוד מלכותו,

מרדכי הלל בן משה ג'זואהרי

---

⁵ וזו תשובת הרב לנדסמן לאותה הודעה: מה שאמר השליח חב"ד בשמי אכן שייך להיות, שזה כבר כמה עשרות שנים שמפעם לפעם מזדמן לי לענות על דברים כאלו לשלוחים בכל מקומות שהם נמצאים. ועל כן, לאור הנכתב כאן עשיתי נסיון רק עכשיו לדבר עם הרב נטע שליט"א (שיש לי היכרות אישית עמו) בטלפון אבל עדיין לא הצלחתי להשיג אותו. ואם יש לאחד המשתתפים כאן היכולת ליצור קשר עמו הייתי ממליץ עליו מאמר חז"ל "יש זריו ונשכר". עכ"ל. וחבל על האברין.

נספחים

גובא דאריותא

הגייה נכונה

הרב בלייך טען שלכתוב פאקיפסי עם א' יהיה שינוי השם, כי אף אחד היום אינו מבטא אותו Po או Paw אל Pe (שווא נע או נח) במהירות כמו סוף השם הדסן. ואין להביא ראיה משנים קדמוניות שהלא תלמידי חכמים מאירופה לא ידעו איך לבטא מילות אנגליות בהגייה הנכונה כלל, כולל הרב הענקין, שלא ידע אנגלית. ולכן, לכולי עלמא, בדורנו צריכים לכתוב פקיפסי. וכן הסכים הרב ירמ' בניוביץ שבין לספרדים בין לאשכנזים צריכים לכתוב פקיפסי בלי א'.⁶

הרב ליב לנדסמן כתב בחזרה:

יעיין בגט פשוט סי' קכ"ח אות כ"ו, וחזר על דבריו באות ל"ב, שהביא מתשובת בית יוסף דיני גיטין וגירושין סי' א',

"דאע"ג דנשתנה שמות העיר, דלסינים קורין טריפול ולצובה חלב, אין כותבין אלא סינים וצובה כמנהגם הקדום", ובג"פ שם ביארו, דכל זמן שלא נתגרשו היהודים מעיר ממשיכים בשטרות לכתוב כמו שכתבו מקודם, והיינו דאף דבפי בני אדם נשתנה שם העיר לקרותה באופן אחר, מכל מקום מאחר דבשטרות (כתובות, גיטין, וכדומה) המשיכו לכתוב בשם הקודם, אין משנים לכתוב כפי הקריאה הקיימת עכשיו.

והנה, אף שיש לבעל דין לחלק ולומר דזהו דוקא אם כתיבת השם בשטרות כלל גם כתיבת גיטין, שזו תהא סבה מוכרחת שלא לשנות מכפי שכתבו מקודם, וגם יש לציין מה שכתב בגט פשוט סי' קכ"ח ס"ק כ"ו בד"ה הרי למדנו, שהביא משו"ת תומת ישרים סי' ק"ד, שטעמו הוא כדי שלא להוציא לעז על גיטין הראשונים, ויוצא, ששונה מצב שמתחילים בכתיבת גיטין, דאף אם נניח כן אין הנושאים שוים. והטעם, דשם המדובר כשבמשך הזמן נשתנה ממש שם העיר לשם אחר, מה שאין כן כשלא נשתנה עצם השם אלא יש חילוק בהברה, נראה דבזה הולכים אחר מה שמצינו נכתב בכל השטרות (ולאו דוקא גיטין). והיינו, אפילו אם נניח לרגע שהיהודים קראו לעיר "פאקיפסי" מחמת שביטאוה בטעות (מה שכעת אינו ברור לי כי מסתבר שגם הגוים הקודמים קראו כן) מכל מקום במציאות ביטאוהו כך, וכמו שרואים בהרבה ספרים אופן שכתבו שם עיר זו. [ועיין בקונטרס תלפיות – תש"ד, במאמר של הרב הענקין בנושא "דקדוקים בשמות וחלופי מבטא בגיטין", שדן בכתיבת שמות שאותותיו בלעז אינם מתבטאים כלל וכלל, ונתן דוגמא השם (שממש אנו דנים עליו) "Poughkeepsie", שאין מבטאים כלל ה-gh, ועל זה כתב שיש לחסרו לגמרי ולכתוב [רק] "פאקיפסי"]. ומוכח דעל כל פנים בזמן הקודם היו היהודים קוראים ומבטאים כן לשם עיר זו. ואם כן לפי הנ"ל ובצירוף מה שכתב הרמ"א סי' ס"ו סוף ס"ג (בנוגע לכתובה), דאם ישראלים קורים בשם אחד ועכו"ם בשם אחר, שם שקורין ישראל עיקר". וכן בדומה לזה מצינו בהלכות גיטין, ברמ"א סי' קכ"ח סע' ג', שכתב: "ואם יש לעיר ב' שמות, א' נקרא כפי ישראל ואחד בלשון עובדת כוכבים ... ואם הב' לשונות קרובים זה לזה, ושם שקורין לו ישראל אינו אלא קיצור לשון, כגון עיר שעובדי כוכבים קורין: הרעדי"ש, וישראל; רעדי"ש, אין כותבין רק שם ישראל", ונדון דידן הוא דומה לזה (היינו אם אומרים כנ"ל דמתחשבים עם מה שישראל היו קוראים פעם).

בנוסף לזה, כמדומה שמה שנוהגים עכשיו לכתוב בגט [בכל האפשר] כעצם ה"קרי", הוא דבר חדש שקצת רבנים התחילו לעשות בארצות הברית כמו בערך חמשים - ששים שנה, ובמשך הזמן נעשה נחלת הכלל, וגם בתוך זמן זה היו כאלו שכתבו הכל כמו ה"כתיב". ולדוגמא, הראב"ד של הסתדרות הרבנים, הג"ר משה שטיינבערג נ"ע, היה כותב "אירווינג", ולא "אורווינג" או "אירווינג" לשם Irving, וגם היה כותב "בערטראם", ולא "בוירטראם" או "בוירטראם" לשם Bertram. ונמצא, דהוא הדין בשם "פאקיפסי", דמה שכתבו אז כפי הכתיב [יש לצדד דבאמת] הוא הנכון, אף שהמנהג עכשיו לא כן הוא. ולכן, בשלמא במקום שנתייבשה רק באחרונה מיהודים (כמו שיש עכשיו הרבה פרברים כאלו) שפיר נוהגים לקבוע לכתוב כפי הקרי, אבל לא בעיר שגרו יהודים מקודם וכבר כתבו (סתם שטרות) כהכתיב, וכנ"ל.

וליתר ביאור: בנוגע ל"כתיב" ישנן שתי מציאות, הא' אות שאינה מתבטאת כלל, וכמו ה-gh של "Poughkeepsie", ובזה לית מאן דפליג דלהלכה בודאי דאין כותבים אותיות במקביל לאותיות אלו; הב' אות שמתבטאת אבל מאיזו סבה אינה

⁶ ואלו דברי ירמיהו: "אני מסכים שעדיף להשמיט את האל"ף בין לאשכנזים בין לספרדים פקיפסי. הטעם לכך שהנחת האל"ף הוא עבור תנועת הקמץ האשכנזי או תמורת פתח ארוך וכאן הוא קצת ממוצע בין שניהם ויותר קרוב לקמץ. ולכן לספרדים יש לכתוב אל"ף תמורת הפתח ואף לקמץ הפרסי נראה שכותבים כן שהוא הדמיון הכי קרוב לדעתי כאן. ולכאורה כתיבת פקיפסי מורה שמדובר בתנועה שוא (אולי אפילו שוא נע) ואם כנים הדברים אזי היה לנו לכתוב עבור האשכנזים גם בלא שום תנועה.

בקיצור השאלה שלי היא שנראה מדברך שהביטוי לספרדים ולאשכנזי שונה ולא הנחת התנועות.

מתבטאית לפי הנקודה ששייך לה, וכמו הדוגמאות שכתוב לעיל, שבזה (כנראה) היה מחלוקת בין הרבנים היאך לעשות ושנשתלשל המנהג בזמננו לכתוב הקרי, וכמדומה שזו היתה שטת מורי הגרמ"פ נ"ע.

ומה שכתבתם: "תלמידי חכמים מאירפוא לא ידעו איך לבטא מילות אנגליות בהגייה הנכונה כלל, כולל הרב הענקין, שלא ידע אנגלית", אגלה את אזנכם שלפני הרבה שנים שמעתי מאחד משני עוזריו ב"עזרת תורה" (כמדומה הרב מארגולין נ"ע) שרב הענקין נ"ע ישב [בדרך חברותא] עם פראפעסער גדול בשפת אנגלי (בלשן – לע"ז Linguist) לזמן ערוך (כמדומה שנקב אז בשמו, וכמדומה שאמר לי למשך שנה וחצי, וכמדומה שאמר לי שהתחיל בשנת תש"י) ועבר עמו מהות הלשון וכללי הביטוי הרשמיים, וכולי, וכולי. וממילא מה שנראה מכתבי הרב הענקין (וגם מגיטין שכתב) שבאופן כתיבת שמות אנגליים חרג מכפי שאנו רגילים לבטא, שייך לומר דעמד על דבר או נקודה שאין אנו יודעים או מרגישים, או אפשר סבר שיש לכתוב כפי הראוי לבטא לפי כללי שפת אנגלי ולא כפי לשון הקלוקל שנשתלשל שבני אדם מדברים בו. (וידוע שהיה בעל מחשבה גדול).

[ובשנת תשכ"ג קרה שרב הענקין נתבקש מבי"ד בתל אביב לסדר שליחות גט מכאן להתם ובשם אשה Renee חרג מתכונת כתיבתם וכתבו לו בתרעומות על מעשהו, וכשבקרתי אצלו בשנת תשכ"ט בערך [שכבר היה זקן, חולה, חלש וסגי נהר] וקראתי את מכתבם שאלתי אותו אם זוכר מה שענה להם, ואמר לי: "ניין, אבער איך קען הלכות גיטין בעסער פון גאנץ רבנות" = לא. אבל אני יודע הלכות גיטין יותר מכל רבני ארץ ישראל].

אודות העתקת גט מהרב נטע זצ"ל

הרב בלייך שהתקשר להעיר

א. גט אחד אינו קובע חזקה. יתכן שנכתב בצורות שונות בשאר הגיטין.

ב. גט הניתן "בסתרה" (אפילו שהיה בלי כוונה) בתחנת הרכבת ובכית הרב, בלי מנין, ובלי שתושבי המקום ידעו ויזכרו מה שכתוב בשטר, במקום ששטרות אינן נכתבות כל הזמן, אפילו שהיה פעם קביעות לכתיבת שם העיר, אינו מועיל להחיות את איות שם המקום, ויקרא שמו בישראל נשתקע.

על כן, צריכים למצוא עוד גיטין ופטורים ולחזור ולדון מחדש בעת (ובעט) ההיא.

ג. הרב הענקין היה גאון עולם, אבל אנגלית הוא לא ידע, אלא סמך הרבה על אחרים אפילו באמצע גט על ביטוי שמות, כך ראיתי בעיני ואי אתה יכול להכחיש את זה. ואת"ל קבע זמן ללמוד עם מישהו, אבטח לך שלא היה פרופסור ממחלקת השפות בקולומביה אלא מורה מאיזה בית חטיבת ביניים בצד המזרחי התחתון.

ד. בכל זאת, בוודאי שכולכם תחלקו עלי, אבל זה דעתי ולא בעייתי. ברוך שלא עשאני מסדר גיטין. כל קביעות חדשה מעורר שאלות ובעיות, למה צריכים את זה. מה שכשר בדיעבד הופך ללכתחילה, בשביל מה? תלכו לנו יארק או מאנסי.⁷

הרב לנדסמן השיב:

בס"ד

בנוגע למה שנמסר באחרונה בשם ידידנו הג"ר מוה"ר יעקב דוד בלייך שליט"א, באתי בזה להעיר קצת נקודות.

במה שכתב ידידנו הרב: "כל קביעות חדשה מעורר שאלות ובעיות, למה צריכים את זה. מה שכשר בדיעבד הופך ללכתחילה, בשביל מה? תלכו לנו יארק או מאנסי".

הנה, דבר זה הוא באמת "קריאת שיפוט" (judgement call). שאין הכי נמי, שמצד אחד נכונים דבריו ש"כל קביעות חדשה מעורר שאלות ובעיות", אבל מה שכותב הרב החשוב ש"תלכו לנו יארק או מאנסי", הנה, מה יענה לאלו שצריכים גט בודאי ומדין גמור אבל אינם מוכנים לילך לנו יארק או למאנסי. ואף שמסתמא ברוב מקרים, אף לאנשים כאלו שייך לעסקנים להשיג גט בלי שאלות באמצעות מינוי "כתבו ותנו" בפניו ממש, והנמנים לזה יסעו לנו יארק או למאנסי, הרי מכל מרום ברוב הפעמים לא נמצא מי שיממן את ההצאות הדרושות לזה.

⁷ והעיר הרב י"ד בניוביץ על זה: למעשה יש לתמוה הרבה על כתיבת שם העיר נוא יארק בתוספת אל"ף בסוף השם ופשוט שהכל יודעים לאיזה עיר הכוונה אבל אינני רואה בזה מעליותא על פאקיפסקי. למעשה אף שהיה נראה שהיה עדיף לכתוב פקיפסקי בלא אל"ף אבל מאחר ונמצא כבר שכתבו שם גיטין בעבר ואין השינוי גדול ופשוט לאיזה עיר הכוונה וא"א לטעות בשום מקום אחר גם אני אלו נזדמן לי לכתוב גט שם הייתי כותב כפי שכבר עשו.

ומה שכתב ידידנו הרב: "גט אחד אינו קובע חזקה. יתכן שנכתב בצורות שונות בשאר הגיטין"; הנה, אם יודעים רק מגט אחד, אין הכי נמי, אבל לפי המידע שנתקבל עד עכשיו נסדרו שם שמנה גיטין - וכולם מרב אחד מסוים, ושרק לעת עתה מצאו גט אחד, וכי תעלה על הדעת שרב מסוים ישנה בנוסח גיטין שהכתיב או כתב בעצמו. אתמהה?

ומה שכתב ידידנו הרב: "גט הניתן 'בסת' (אפילו שהיה בלי כוונה) בתחנת הרכבת ובבית הרב, בלי מנין, ובלי שתושבי המקום ידעו ויזכרו מה שכתוב בשטר, במקום ששטרות אינן נכתבות כל הזמן, אפילו שהיה פעם קביעות לכתיבת שם העיר, אינו מועיל להחיות את איות שם המקום, ויקרא שמו בישראל נשתקע"; הנה, לע"ד נראה דסברא זו אינה, וראיה ממה שבדור הקודם היו כותבים (וכמה רבנים נוהגים כן גם עכשיו) אפילו לחפשיים, שם הדתי של המגרש [שנתודע בו בודאין] אם היה משתמש בו כשיזדמן ענין דתי. [ומקורו מתשובת חתם סופר שהסביר, ששם הדתי מעולם לא נחשב נשתקע כיון שמוכן לו בהזדמן שם דתי, רק שלא קרה שזדמן. וכפי זכרוני, גם באגרות משה נמצאה סברא דומה לזאת.] והלא השימוש הזה היה יכול להקרא אחת לכמה שנים, ובפרט אצל אשה (שהאשכנזים נוהגים כן גם כן), ואפילו כשנעשה הדבר במנין הרי ברור דאף אחד אינו שומע, ועם כל זה נחשב לשם קיים, מאחר שהוא מיוחד לזה. ואם כן, לכאורה נאמר כן גם כן בנוגע לשם עיר, שבנוגע לענין דתי של הזכרת שם העיר בגט זהו שמה.

ועוד, אפילו אם נודה להרב בזה, אין הנושאים שוים כלל, כי בקל ניתן להשיב על זה שכל דבריו נאמרו אם בינתיים נשתנה עצם שם העיר לשם אחר שונה, מה שאין כן כשגם עכשיו שם העיר הוא כמו מקודם, ורק שאנו דנים באופן כתיבת העיר וסימניה שנוגע להגוייתם וביטויים, הרי בודאי אמרינן דמה שנכתב מכבר, ואפילו "בסת" (אפילו שהיה בלי כוונה) בתחנת הרכבת ובבית הרב, בלי מנין, ובלי שתושבי המקום ידעו ויזכרו מה שכתוב בשטר, במקום ששטרות אינן נכתבות כל הזמן", מכל מקום השם הקדום הוא שמה.

ובנוגע לזה ממש אזכיר מה שכתבתי במקום אחר, שבצעורתי דנתי בפני מורי גדולי הדור באופן כתיבת ואוין שבאים בנקודת מלאפום, ותפסתי אז לדוגמא העיירות Woodburne ו-Lakewood: דעת מורי הגאון רבי משה פיינשטיין נ"ע היתה לכתוב שלשה ואוין ביחד – "וור", דהיינו, שני הראשונים לביטוי ה-ואו (כפי מנהג האשכנזים) והשלישי להוראת נקודת מלאפום, ולכן הורה לכתוב "וודבארן" ו-"ליקווד", [ואכן, זמן קצר מאד לפני זה, בקיץ תשל"א, נזדמן להגאון רבי משה פיינשטיין לסדר בעצמו גט בוואודבארן עבור עגונה בת גדולים שפתאום הסכים בעלה לגרשה, והכתיב אז בגט (כשיטתו) "וודבארן מתא דיתבא על נהר נעווערסינק"]; ודעת מורי הגאון רבי יעקב קאמנעצקי נ"ע היתה לכתוב שני ואוין, ואחר כך אלף, ואחר כך וואו – "וואו", דהיינו, שני הראשונים לתנועת ה-ואו, ואלף שלאחריו להוראת הפסק, להורות שה-ואו שבא אחריו אינו מחובר לה-ואוין הראשונים ושהוא חלק מתנועת ביטוי האות, אלא שהוא בא להוראת הנקודה, ולכן יש לכתוב "וואודבארן" ו-"ליקוואוד"; ואז הוסיף, שאף שבכתיבת וודבארן לא ניתן לטעות כי לא שייך לקרות באופן אחר, אבל בכמה עיירות אחרות אכן שייך לטעות בקריאתו, וכמו בעיר ליקוואוד, שאם נכתוב ליקווד שייך לקרותה "לי-קו-ווד", Laikoovd, דהיינו, הוא הראשון להוראת נקודת מלאפום להקוף, והשני ואוין האחרונים לביטוי וואו שבא ביחד עם הדלית, ועל כן, לצורך הבדלה יש להטיל אלף קודם הואו האחרון.

[ואז העיר לי שגם בתנ"ך מצינו מושג זה של אות שהיא משותקת לגמרי ובאה רק לצורך הבדלה, והראה לי שזה נתבאר בכמה מקומות בתנ"ך, ומהם, בספר דניאל, שמצינו לדניאל שנקרא "בלטשאצר": שבתשע פעמים הראשונות (א', ד', ב', כ', ו', ד', ה'; ד', ו', ד', ט', ו', ד', ט', ז' [ג' פעמים]; ה', י') כתוב כן, אמנם, בפעם האחרונה (י', א') כתוב "בלטשאצר". והסביר הטעם לזה, שבתשעה מקומות הראשונים נכתב שמו על פי מה שקראו הבבליים, שדיברו בלשון כשדי, וכמו שכתוב שם (א', ד') "וללמדם ספר ולשון כשדים", ושם (א', ז') "וישם להם שר הסריסים שמות וישם לדניאל בלטשאצר", והיינו, שבלשון כשדי היתה קיימת הברת צ' שבורה – טש, וזהו "בלטשאצר", שהטית והשין נתבטאו ביחד; מה שאין כן כשמוזכר בפעם האחרונה, נקרא כן מכורש מלך פרס, וכמו שכתוב שם (י', א') "בשנת שלוש לכורש מלך פרס דבר נגלה לדניאל אשר נקרא שמו בלטשאצר", שבלשון פרסי לא היתה קיימת הברת צ' שבורה – טש, והיה נקרא בהפסק בין הטית והשין, ועל כן נכתב בפסוק באלף משותק לחלק בין הטית והשין. ומזה יש ללמוד, שלכל עת הצורך, כדי שלא נקרא איזה שם או תיבה בטעות, יכולים להטיל אלף משותק בין האותיות. וכדי להוכיח שכן מקובל אצל כל אחד לדבר פשוט, הראה לי מה שתורגם בסידור "קרבן מנחה" (סידור עם תרגום אידיש שהשתמשו בו הנשים באיראפא) של אשתו הרבנית בפרקי אבות פ"ג מ"א בדברי המשנה: "מאין באת, ולאן אתה הולך" = "פון וואס פאר אן ארט ביסטו געקומען אויף דער וועלט, און 'וואו' אהין איז דייך גאנג" (ולא "און 'וואו' אהין איז דייך גאנג").]

ושאלתי להגרי"י שאם יזדמן לי לסדר גט ב"וודבארן" מה עלי לעשות, וענה שאשנה מאופן שהכתיב הגר"מ ושאתוב "וואודבארן". וחשב לרגע והוסיף שכל זה אם עדיין לא נכתבו שם שלשה גיטין אבל אם כן נכתבו אין לשנות ממה שכבר נעשה. [וזמן קצר אחר כך נודע לי שהג"ר אלימלך בלוט נ"ע, תלמיד מובהק להגר"מ, סידר שם עוד שני גיטין, וממילא נשאר נוסח זה לדורות.]

והנה, זה פשוט ש"וודבארן" בימים ההם היה מה שנקרא באידיש פולנית בכינוי "מזמור לתורה שטעטל", דהיינו אנשים בה מעט ושאינן אחד יודע במעשה השני, ובלי ספק נכלל מקום כזה בלשון של ידידנו הרב שליט"א: "גט הניתן 'בסתור' (אפילו שהיה בלי כוונה) בתחנת הרכבת ובבית הרב, בלי מנין, ובלי שתושבי המקום ידעו ויזכרו מה שכתוב בשטר, במקום ששטרות אינן נכתבות כל הזמן", ומכל מקום ראינו דעת מורי הגר"י שגם באופן כזה יש בו משום "קביעות שם".

ומה שכתב הרב החשוב ש"הרב הענקין היה גאון עולם, אבל אנגלית הוא לא ידע, אלא סמך הרבה על אחרים אפילו באמצע גט על ביטוי שמות, כך ראיתי בעיני ואי אתה יכול להכחיש את זה"; הנה, מה שכתב שראה בעיניו הרי בודאי אי אפשר להכחיש מציאות כזו, ומכל מקום בודאי יש לתמוה שהרי (כניכר מתוך ספרי ומאמרי הגריא"ה) המדובר באיש שהבין שיש שרשים בכל לשון ושכלל שם יש היגיוני וביטויי וצלצולי שונים בין מקום למקום ובין גזע לגזע. והרי הגע עצמך, איש כזה שהיגר לארצות הברית בשנת תרפ"ג, והיה איש מעורב בין הבריות, והתערב והיה מעוניין לדעת מה נעשה בעולם, ובנו (או בנו) למד ביוניווערסאטעט, והיה לו זמן מספיק לעמוד על אופי אנשי המדינה ולשמוע ולהאזין ללשונם, לומר על איש כזה אחר עבור שנים רבות שגר כאן שלא ידע והבין שפת המדינה, הוא דבר שקצת קשה לעכל.

והנה, אף שהגעתי כמה פעמים לדירת הגריא"ה כדי לדבר עמו אבל זה היה בסוף ימיו ממש שהיה סגיא נהר וחלש, ולא היה שייך בעצמי לעמוד היטב על כשרונותיו. אבל זה אגיד מה שקרה עמי אצל מורי הגר"י קאמענצקי נ"ע, (שהיה י"ד שנים צעיר מהגריא"ה), שבית המחוקקים דמדינת נוא יארק רצה להעביר חוק מסוים שהיה לו גיבוי של אגודת ישראל דארצות הברית, ור' משה שערער נ"ע ביקש ממנו שאראה את נוסח הראשון של החוק למורי כדי שיעיין בו, ואמרת לו הלא הגר"י אינו מבין אנגלית, וענה לי: אני אומר לך שהוא מבין ומבין. וכשהגעתי למורי וחזרתי על כל השיחה הזו, חייך ואמר לי: "תשמע. אנגלית כזו שגם מי שרגיל בו לא יתקשה להבין בקריאתו, אנגלית כזו אני אכן כן יודע. אבל אנגלית כזו שגם מי שרגיל בו יתקשה להבין בקריאתו (= legal jargon), אנגלית כזו איני יודע". ועל כל פנים לכל הפחות בדומה לזה יש לומר גם על הגריא"ה.

ומה שכתב ידידנו הרב: "ואם תמצא לומר קבע זמן ללמוד עם מישהו, אבטח לך שלא היה פרופסור ממחלקת השפות בקולומביה אלא מורה מאיזה בית חטיבת ביניים בצד המזרחי התחתון"; הנה, ידידנו הרב שליט"א מדבר מתוך ההשערה אבל אני זוכר בבירוט ששערו של הגריא"ה אמר לי עליו שהיה פראפעסאר – היינו, לא מורה, וכמדומה לי שנקב בשמו ומקום עבודתו אבל אין זה ברור לי עכשיו כי כבר עברו מאז הרבה שנים.

ומה שידידנו הרב אמר: "ברוך שלא עשאו מסדר גיטין. כל קביעות חדשה מעורר שאלות ובעיות, למה צריכים את זה"; באמת מונחים בדבריו רעיון עמוק מאד. ולפני (כמדומה) ארבעים שנה סיפר לי הרב בערל ליווי נ"ע, שהרבי מליובאוויטש נ"ע אמר לו שאינו נוח לו מה שבמדינה זו מתגרשים (בני ישראל) משני טעמים, הא', שאין ראוי להתגרש (היינו כל שאין שם טעם הכרחי ממש), הב', שמאד אינו נראה לו היאך רבנים מסדרי גיטין כותבים לשמות [הבנתה שהכוונה לשמות אנגליים] (ויש לזכור שבעל המחבר קב נקי על סדר הגט של מהר"ם היה אבי סבו).

ואסיים בכבוד הראוי המגיע לכל המשתתפים.

מפת העיר והעירה⁸

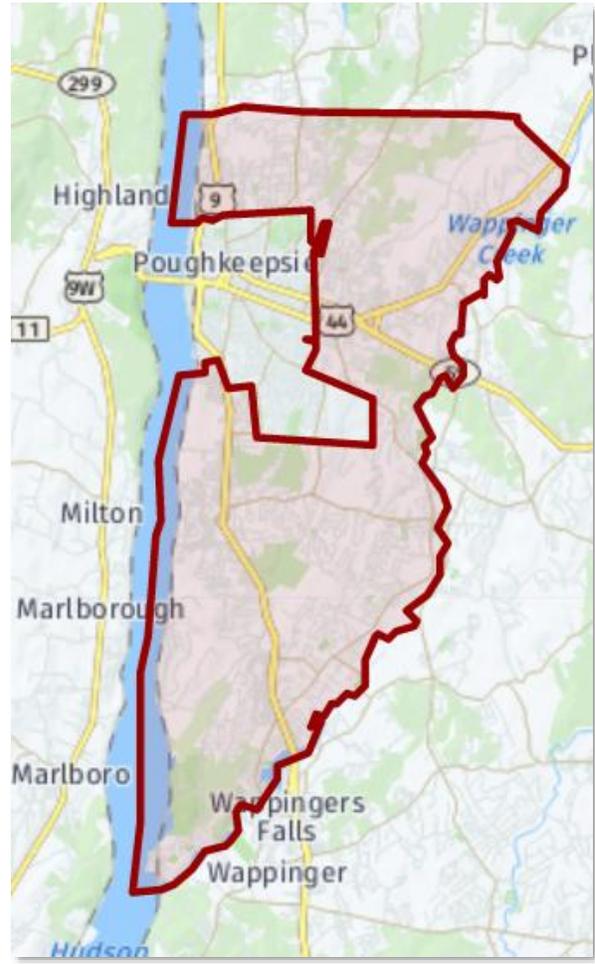
האדום – עיירה של פאקיפסי [Town of Poughkeepsie](https://www.townofpoughkeepsie.com/DocumentCenter/View/753/Town-Zoning-Map-PDF?bidId)

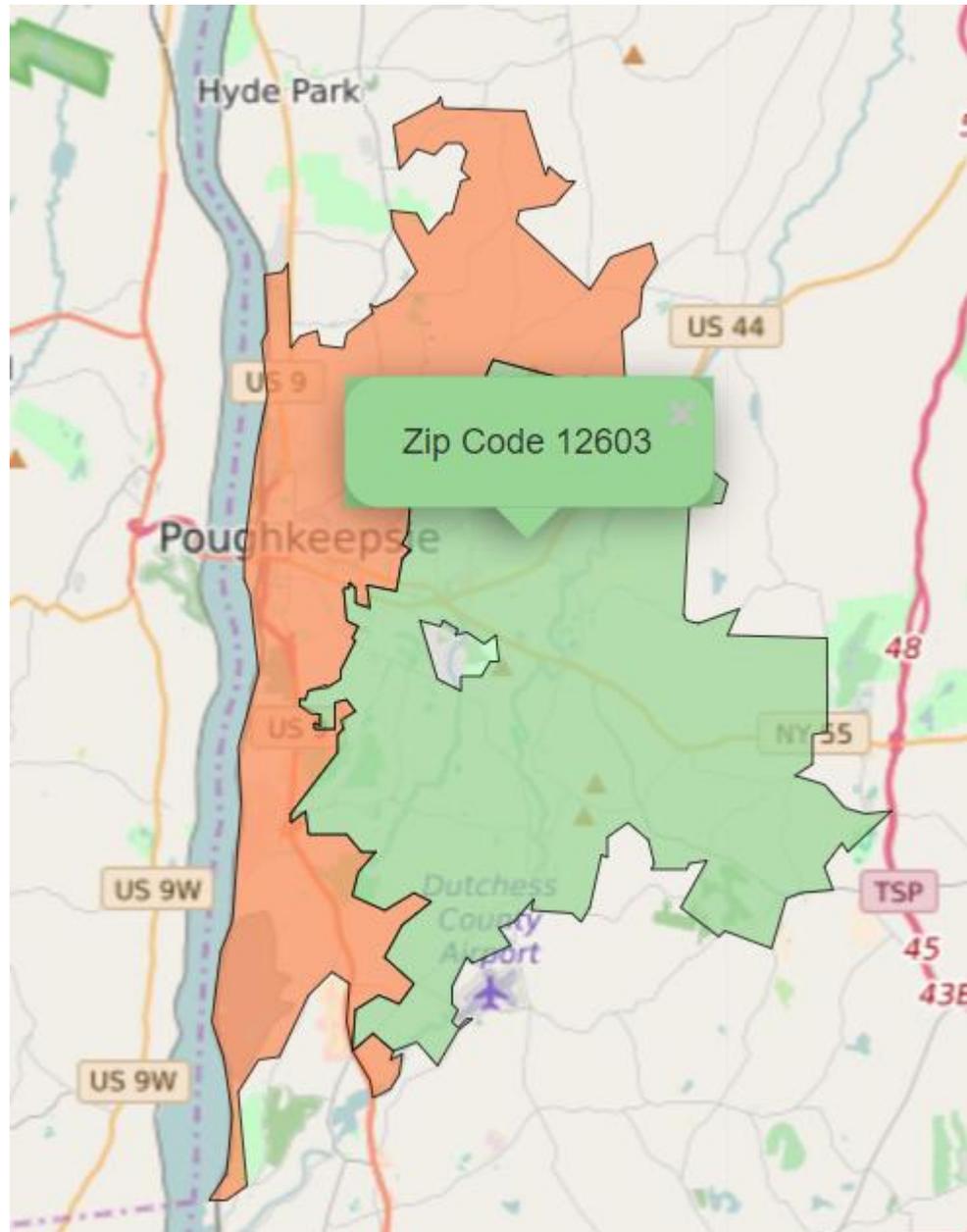
⁸הימין:

https://newyork.hometownlocator.com/counties/subdivisions/data,n.town%20of%20poughkeepsie,id,3602759652,cfips_027.cfm

השמאל: <https://www.census.gov/quickfacts/fact/dashboard/poughkeepsietowndutchesscountynewyork/PST045219>
ראה עוד ב <https://www.townofpoughkeepsie.com/DocumentCenter/View/753/Town-Zoning-Map-PDF?bidId>

בין האדום והנהר – עיר של פאקיפסי City of Poughkeepsie

List of Zipcodes in Poughkeepsie, New York

ZIP Code	ZIP Code Name	Population
12601	Poughkeepsie	43398
12603	Poughkeepsie	42810

מאמרים וקישורים מומלצים

1. <https://cityofpoughkeepsie.com/>
2. <https://www.townofpoughkeepsie.com/>
3. <https://medium.com/the-groundhog/the-differences-between-town-of-poughkeepsie-and-city-of-poughkeepsie-medical-concerns-as-told-by-9adcd384bde5>
4. <https://www.thejewishstar.com/stories/poughkeepsie-eruv-1st-in-mid-hudson-valley,13483>
5. <https://www.schomreisrael.org/>
6. <http://www.chabadmidhudsonvalley.com/>
7. <https://www.chabadonfulton.org/>